

نقش معارف و متون دینی در هویت کودکان ۳ تا ۶ ساله شهرستان جهرم

سارا زارعیان جهرمی

کارشناس حقوق قضایی، مرکز پیش دبستانی توتیا، شهرستان جهرم، استان فارس، ایران

Zareian.s2020@gmail.com

چکیده

در رابطه با مسئله نقش معارف و بررسی روابط و تاثیرات آنها بر روی هم جای بسی تامل است. پژوهش گران در رشته های مختلف تربیتی و روان شناسی همواره بررسی های علمی و پژوهشی خود را در رابطه با مسئله نقش معارف اسلامی بر هویت کودکان در معرض مخاطبین این رشته قرار داده اند. روش پژوهش به صورت کتابخانه ای و فیش برداری و استفاده از منابع نظری و تئوری درباره هویت کودکان و نقش معارف بوده است. جامعه آماری در رابطه با تحقیق و پژوهش از آنها عبارت بود از کلیه اساتید و دانشجویان شهرستان جهرم که در حال تدریس و تحصیل می باشند و ۱۵۰ نفر از این جامعه به شیوه نمونه گیری تصادفی انتخاب شدند. فرضیه اصلی تحقیق این است که به نظر می رسد بین معارف و هویت کودکان رابطه معناداری وجود دارد. تجزیه و تحلیل داده ها از طریق روش کوواریانس صورت گرفت. یافته های تحقیق نشان می دهد که فاکتور های مورد بحث ارتباط عمیق و غیر قابل اجتنابی با هم دارند و رابطه معناداری بین داده های پژوهش وجود دارد. با توجه به نتایج به دست آمده می توان گفت نظرات پژوهشگران پیرامون مقوله های ارائه شده در این رابطه کاملاً صحیح و مبتنی بر واقعیت است. از این رو پیشنهاد می شود مباحث هویت کودکان و نقش معارف در مراکز آموزش عالی و تحصیلات تکمیلی مطرح گردد.

واژگان کلیدی: نقش معارف، هویت کودکان، روانشناسی، پژوهش

مقدمه

امروزه، پیش از پیش آشکار است که کودکان از حقوق مختلفی برخوردارند: حق حیات، حق بهره مندی از سلامت جسمی و روانی، رفاه و تعلیم و تربیت از بنیادی ترین حقوق آنان است. کشورها و رهبران جهان در اسناد متعدد از جمله آغاز اعلامیه هزاره سازمان ملل متحد که دبیر کل وقت آن را سندی راهنما برای سده ای جدید وصف کرده است بر وظیفه خطیر خویش در پاسداری از حقوق کودکان این گونه اقرار آورده اند: به عنوان رهبران، نسبت به همه مردم جهان، به ویژه آسیب پذیر ترین آنان و به خصوص کودکان جهان که آینده به آن ها تعلق دارد، وظایفی داریم.

همان گونه که اشاره شد، کنوانسیون حقوق کودک، مهم ترین سند بین المللی است. این سند، مشتمل بر یک مقدمه و ۵۴ ماده، اساسی ترین حقوق کودکان را بیان نموده است. از جمله: حق حیات (ماده ۶)، حق داشتن نام و تابعیت (ماده ۷)، حق ابراز عقیده در مورد خود (ماده ۱۲)، حق استفاده اطلاعات (ماده ۱۳)، حق برخورداری از تربیت و رشد که به صورت تکلیف مشترک والدین مطرح شده (ماده ۱۸)، برخورداری از آموزش ابتدایی رایگان و اجباری (ماده ۲۸)، حق تفریح، بازی، آرامش و فرصت مناسب برای شکست در زندگی فرهنگی و هنری (ماده ۳۱)، و... در اسناد یونسف نیز برخی حقوق کودکان با توجه به سن هر گروه فهرست شده است.

وضعیت حقوقی کودکان با توجه به آموزه های اسلام در کشورهای مسلمان به سبب وجود استحکام در بنیاد خانواده و گرایش های دینی و اعتقادی از جایگاه نسبتاً مناسبی نسبت با دیگر ادیان و مذاهب برخوردار می باشد. از طرف دیگر حق بر هویت کودک (یا حق دانستن کودک) از جمله حقوقی است که در کنوانسیون حقوق کودک مورد اشاره قرار گرفته و مصادیقی را برای آن برشمرده و از این رو راهکارهایی را در جهت حفظ حق هویت کودکان ارایه داده است؛ اما با بررسی قوانین کشورهای مختلف می توان دریافت که بسیاری از کشورها با این که به کنوانسیون حقوق کودک پیوسته اند، چندان توجهی به حق بر هویت کودک ندارند و به نظر می رسد که نارسایی در قوانین این گونه کشورها سبب شده است که چنین حقی برای کودکان در کنوانسیون مطرح شده و ثبت شود.

هویت به معنای حقیقت شیء یا شخص که مشتمل بر صفات جوهری او باشد، شخصیت، ذات و هستی گفته می شود. مسئله هویت را می توان از دو منظر روان شناختی و جامعه شناختی بررسی کرد. اولین کسانی که به مسئله هویت پرداختند روان شناسان بودند. روان شناسان برای تبیین مراحل رشد ذهنی و شکل گیری مفهوم خود، و جامعه شناسان به دلیل شرایط اجتماعی و ورود به یک دوره مدرن به صورت فردی و اجتماعی به این مسئله پرداختند.

اولین رویکرد نوین و علمی درباره هویت به نظریات ویلیام جیمز برمی گردد. جیمز مطالعاتش را درباره مفهوم خود از سال ۱۸۹۲م آغاز کرد که ماهیت خود را شرح داد و از مفهوم خود فراتر رفته و از ارتباط خود و هویت صحبت به میان آورد. ویلیام جیمز هویت شخصی را مفهومی می داند که فرد از خودش به عنوان یک شخص دارد و در طی زمان یکسان باقی می ماند، و در عین حال از دیگران متمایز است. (مهر، ۱۳۸۴)

برزنسکی^۱ یکی از نظریه پردازان فرایند شکل گیری هویت است که با تلفیق جنبه های گوناگون هویت از قبیل فرایند، ابعاد و محتوا سه سبک برای آن در نظر گرفت:

سبک هویت اطلاعاتی یا دست یافته: افراد با سبک اطلاعاتی، کنکاش هایشان هدفمند است. در برخورد با مسائل هویت به شیوه کنشی برخورد می کنند. از اطلاعات مربوط به خودشان بهره می گیرند، در برابر تصمیم های فردی و مسائل هویتی با جست و جو، پردازش و ارزیابی خود برخورد می کنند. این سبک هویت با ویژگی هایی از قبیل هوشیاری در تصمیم گیری، خوداکتشافی مستمر، استقلال در قضاوت، پیچیدگی شناخت و خودگرایی و درون نگری همراه است.

¹ Bersonsky.

سبک هویت هنجاری یا جزئی: در سبک هنجاری، فرد با انتظارات گروه مرجع و افراد مهم هماهنگی دارد. هدف‌های آنها از بیرون کنترل می‌شوند و در برخورد با مسائل هویتی به شیوه واکنشی برخورد می‌کنند. این سبک با ویژگی‌هایی از قبیل کمک‌خواهی، ناشکیبایی در برابر ابهام، انعطاف‌ناپذیر بودن و عدم تمایل به بررسی اطلاعات ناهماهنگ همراه است.

سبک هویت سردرگم - اجتنابی: افرادی که سبک هویت سردرگم دارند، همواره به پیامدها و درخواست‌های موقعیتی واکنش نشان می‌دهند، تا حد ممکن سعی در به تأخیر انداختن موقعیت‌های تعارض‌انگیز و تصمیم‌گیری دارند، رفتارهایشان الگوی مشخصی ندارد و موقعیتی است. این کسب هویت با راهبردهای نامطلوب، آگاهی محدود، دگرپیروی و به کارگیری راهبردهای اسنادی و شناختی ناکارآمد رابطه دارد. (امیری، ۱۳۹۴)

نوجوانانی که به والدین خویش وابسته‌اند، ولی در عین حال آزادی دارند و به راحتی عقاید خودشان را بیان می‌کنند، به وضعیت دستیابی به هویت یا حداقل به وضعیت تعلیق هویت می‌رسند.

رشد هویت، به مدرسه و جوامع کوچک که فرصت‌های جست‌وجوگری و اکتشاف در اختیار نوجوان می‌گذارد و بر رشد هویت او تأثیر دارد نیز وابسته است. یکی از این فرصت‌ها کسب هویت شغلی است؛ شرایطی که نوجوان شغل دلخواه خود را کشف، و برای رسیدن به آن برنامه‌ریزی و کار کند. مدارس که امکان فعالیت‌های فوق برنامه و ارتباطات جمعی را برای نوجوان فراهم می‌کنند و به آنان اجازه می‌دهند که نقش مناسبی را بر عهده گیرند، رشد و پیشرفت هویت آنان را تأمین می‌کنند.

وضعیت جامعه بزرگ، بستر فرهنگی، مقطع تاریخی و دوره‌ای که نوجوان و جوان در آن به سر می‌برد نیز بر رشد هویت تأثیر دارد. تأثیر عقاید مذهبی و سیاسی، بیشتر است. اگر در جامعه‌ای مسائل جنگ و درگیری‌های سیاسی مسلط باشد، هویت نوجوان و جوان نیز متناسب با این مسائل شکل خواهد گرفت.

به جرئت می‌توان گفت که پرداختن به موضوع هویت کودکان یکی از اساسی‌ترین مسائلی است که می‌توان در روانشناسی به آن پرداخت و همچنین در این رابطه مسئله مهمی که جای بحث دارد مسئله نقش معارف است. پرداختن به این موضوع می‌تواند راهبرد های آموزشی غیر قابل وصفی را در اختیار پژوهشگران قرار دهد. (رضایی، ۱۳۹۵)

یکی از مهمترین مسائل پیرامون هویت کودکان مسئله نقش معارف است که می‌تواند نقش تعیین کننده ای را در رابطه با نتایج پژوهش های پژوهشگران روانشناسی ایفا نماید. پژوهش گران روانشناسی بر این باورند که در رابطه با هویت کودکان می‌توان پژوهش های علمی و مسائل پرمغز و پر محتوایی را ارائه نمود که یکی از مهمترین این وجوه قابل پژوهش روانشناسی است. (حسینی، ۱۳۹۴)

آمار ها نشان می دهد مسئله هویت کودکان یکی از اساسی ترین موضوعاتی است که جای بحث دارد و نقش تعیین کننده ای در نظرات اندیشمندان و پژوهشگران رشته روانشناسی دارد. آنچه حائز اهمیت است پرداختن به مسئله هویت کودکان و همچنین موضوعاتی چون نقش معارف می تواند افق های تازه ای را در عرضه روانشناسی در پیش روی اندیشمندان باز کند. بنا بر این نیاز است که به مسئله هویت کودکان و نقش معارف به صورت گسترده تری پرداخته شود و این موضوع به مسائل پیش رو و چشم انداز های پژوهشی آتی بسط داده شود. (کرم پور، ۱۳۹۵)

بیان مسئله

تحولات زندگی بشر در قرن بیستم نشان از گسترش روزافزون اهمیت علم و تحقیق داشت، بویژه در نیمه دوم این قرن کشورهای صنعتی و در حال توسعه با آگاهی از نقش پژوهش در خلق فناوری و شتاب دهی برای توسعه، عمده توجه خود را مصروف تقویت و ارتقای بخش تحقیق نموده اند. از این روست که می‌توان گفت بین پیشرفت بخش تحقیق و شتاب توسعه فراگیر و پایدار در هر کشور ارتباط مستقیم برقرار است. اکنون در ابتدای قرن بیست و یکم قرار داریم و باید خود را برای چالش های فراروی آماده کنیم. کشور ما در آستانه این قرن با مشکلات اقتصادی مواجه است. تورم، بیکاری، ترکیب جمعیتی جوان، وابستگی به درآمد نفت و نوسان در تصمیم گیری ها و سیاستگذاری های مدیریتی تنها موارد اولیه فهرست این

مشکلات عظیم اند. تجربه نشان داده است که یافتن راه حل های پایدار برای مشکلات عظیم اقتصادی مستلزم تعریف و ارائه الگو و مدل توسعه ملی سازگار با فرهنگ، تاریخ و خصوصیات نهادی در هویت هر ملت است. این مهم بدون انجام پژوهش های گسترده و مبتنی بر اصول علمی دست نیافتنی است. نقش پژوهش در توسعه همه جانبه پایدار چنان برجسته و انکار ناپذیر است که می توان آن را بدون تردید نیروی محرک توسعه در همه حوزه ها اعم از فرهنگ، اقتصاد، سیاست و جامعه دانست اما علی رغم اعتراف و اذعان نسبت به اهمیت مقوله پژوهش این حوزه با دشواری های ساختاری و عملکردی فراوانی مواجه است. در رابطه با موضوع حاضر نیز که بحث پیرامون مسئله هویت کودکان است جامعه پژوهشی از این امر مستثنی نیست و باید به طور قابل قبولی مسئله نقش معارف و مسائل مرتبط با هویت کودکان را در رشته روانشناسی بسط و گسترش داد. (حسینی، ۱۳۹۴)

پرسشی که در این باره فراروی دانشمندان دینی قرار دارد چگونگی موضع دین در برابر «هویت» است؟ با مراجعه به متون دینی می توان اصول زیر را در این باره به دست آورد. دین علی الاصول در باب اجزاء و عناصر هویت در طیف وسیع آن موضع تایید و پذیرش دارد. منابع دینی پاره ای از هویت های فردی، صنفی، گروهی، خانوادگی، ملی، تمدنی، اجتماعی، فرهنگی و مانند این ها را هیچ گاه نفی نکرده و نخواسته است که از روان آدمی زدوده شود، بلکه برخی از آن ها مورد تاکید هم قرار گرفته است. با این اوصاف، دین بر شکوفاسازی و مزیت بخشی و ارجحیت گذاری هویت فطری، معنوی و اخلاقی اصرار ورزیده است. ادیان این توصیه را برای بشر به ارمغان آورده اند که متعالی ترین عنصر هویت و شخصیت عبارت است از سرشت معنوی آدمی، و آن را در مقایسه با سایر اجزای هویت باید بر صدد نشانند. علاوه بر آن ها، دین بر تنظیم، متعادل سازی و اصلاح دیگر عناصر در احساس هویت و بازداری از افراط در احساس هویت صنفی، گروهی، خانوادگی، ملی، نژادی و مانند آن تاکید تام می ورزد و همواره متذکر آدمی می شود تا از دام افراط و تعصب های جاهلانه نژادی، ملی و همانند آن بپرهیزد.

اهمیت موضوع

اصولا تحقیق به دلیل بافت مستدلی که دارد می تواند به ارائه تبیینی شفاف از یک موضوع یا توضیحی دقیق و گاهی توصیفی منظم از کارکرد سازمان ها و نظام های مختلف بینجامد. گذشته از این در تحقیق و پژوهش معمولا نقاط ضعف و قوت موضوع ها بررسی شده یا کارکرد سازمان مورد ارزیابی قرار می گیرد و بر مبنای آن پژوهش یا اکتشاف می توان برای کارایی بیشتر به نوعی برنامه ریزی مبادرت ورزید. با توجه به آنچه گفته شد و با توجه به نقطه نظرات پیرامون هویت کودکان بسط این موضوع در رشته روانشناسی غیر قابل اجتناب است.

ادبیات و پیشینه تحقیق

آنچه حائز اهمیت است این است که هویت کودکان و موضوعات مربوط به آن تاثیر قابل ملاحظه ای در مسائل پژوهشی در رشته روانشناسی دارد. مسائلی که در این رابطه مورد بحث است شامل موارد زیادی می باشد که هر یک رابطه مستقیم و معنا داری با قضیه مذکور دارند. در این میان می توان به مقوله نقش معارف اشاره نمود. در واقع مقوله نقش معارف از دیدگاه پژوهشگران مسئله ای غیر قابل اجتناب پیرامون هویت کودکان می باشد. باید گفت مسئله نقش معارف این موضوع را ثابت می کند که می توان در رشته روانشناسی افق های تازه ای را بر روی محققین باز کرد. (رضایی، ۱۳۹۵)

اگرچه عمده تحقیقات انجام یافته ی مرتبط، به چگونگی رابطه در این مقوله پرداخته اند، اما مطالعات محدودی به بررسی متغیرهای همبسته با آن اختصاص یافته اند که اساس ارائه ی یک رویکرد پیشگیرانه و مداخله ای مؤثر است، به ویژه آنکه شکل پژوهشگری در رابطه با هویت کودکان و ماهیت آن در سال های اخیر تغییر یافته است. اکثر محققان توافق دارند که مبحث

هویت کودکان و رابطه آن با نقش معارف از مهمترین مسائل مورد انتظار در جامعه پژوهشی است. (کرم پور، ۱۳۹۵)

اثر بخشی رابطه های غیر قابل اجتناب هویت کودکان و نقش معارف توسط طیف وسیعی از پژوهش های علمی و آموزشی گزارش شده است که از جمله آن ها به این موارد می توان اشاره کرد: بررسی رابطه هویت کودکان و نقش معارف (تکلیوی،

۱۳۹۳؛ زارع و احمدی، ۱۳۹۶)، اهمیت نگرش پیرامون هویت کودکان (بهرامی، ۱۳۹۴؛ برزگری و زمینی، ۱۳۹۵)، هویت کودکان و مسائل مرتبط (بابایی، یزدی و حسینیان، ۱۳۹۳)، مسئله هویت کودکان در روانشناسی (جلالی، کار احمدی، مولوی و آقایی، ۱۳۹۶)، تحلیل نقش معارف و رابطه با هویت کودکان (جعفری خلعتبری، تودار و ابوالفتحی، ۱۳۹۵)، تحلیل مسئله هویت کودکان (رشیدی ظفر، جان بزرگی و شقاقی، ۱۳۹۶) و تحلیل نقش معارف در رشته روانشناسی (مهرداد، ۱۳۹۴). یکی از بهترین روش‌های پژوهش پیرامون هویت کودکان، استفاده از نظرات پژوهشگران موفق است. با توجه به اینکه مسائل مربوط به هویت کودکان ابعاد و جنبه‌های مختلفی را در بر می‌گیرد، لذا ارائه‌ی اطلاعات جامع از فاکتورهای تحقیقاتی مربوط به آن دشوار است. (امیر، حسن آبادی، اصغری نکاح و طبیبی، ۱۳۹۵). از نظر مهرداد (۱۳۹۴)، پژوهش پیرامون هویت کودکان خودگزینشی^۱ و خود هدایتی^۲ است، که دارای ساختار و قاعده می‌باشد؛ قاعده‌ای که حاصل تراوش ذهن اندیشمندان است، ماهیتی متفاوت و پیامدهای آموزشی سودمندی دارد (خوشبخت، ۱۳۹۵).

تاکنون در جامعه ما درباره‌ی مسئله هویت کودکان در موسسات آموزش عالی و تأثیر آن بر نقش معارف و عملکرد آن‌ها بررسی چندانی صورت نگرفته است فقدان ابزار مناسب برای ارزیابی پژوهش‌های صورت گرفته و استفاده از آن در فعالیت‌های آموزشی، کنفرانس‌ها و فراخوان‌های علمی و آموزشی به شدت به چشم می‌خورد. بسیاری از تحقیقاتی که در موسسات آموزش عالی صورت گرفته است بیشتر در مورد نقش معارف و به صورت تئوری متمرکز است. اگر هر یک از راهبردهای اجرایی شده به طور کامل انجام نشود، شاید دیگر زمان آن رسیده باشد که به دنبال شناخت راهکارها و هم چنین احتمالات جدیدتری برای مشخص کردن مسائل پژوهشی مربوط باشیم. با وجود اینکه مطالعات کمی و کیفی متعددی در مورد هویت کودکان وجود دارد اما بیشتر پژوهش‌ها در این زمینه کمی بوده است و در آن‌ها به موضوعات فرآیند نقش معارف که به عنوان یک فاکتور اصلی در هویت کودکان مطرح می‌باشد توجه نشده است. با توجه به اثرات پژوهش علمی پیرامون مسائل هویت کودکان و نقش معارف لازم و ضروری بود تا در جهت روشن شدن چگونگی بررسی این موضوع پژوهش‌هایی انجام شود. با توجه به عدم پژوهش‌های کافی در زمینه هویت کودکان و نیز جدید بودن اجرای این پژوهش در جامعه مورد مطالعه، پژوهش حاضر با هدف مذکور اجرا گردید. (حسینی، ۱۳۹۴).

اهداف تحقیق

هدف اصلی تحقیق:

هدف اصلی این تحقیق این است که به این نتیجه مهم دست پیدا نماییم که معارف و متون دینی نقش مهمی در ابعاد مختلف هویت ملی و فرهنگی کودکان دارد.

فرضیه‌های تحقیق

فرضیه‌های اصلی تحقیق:

- ۱- به نظر می‌رسد معارف و متون دینی در هویت ملی کودکان تأثیر دارد.
- ۲- به نظر می‌رسد معارف و متون دینی در هویت فرهنگی کودکان تأثیر دارد.

فرضیه‌های فرعی تحقیق:

- ۱- معارف و متون دینی نقش مهمی در بعد اجتماعی هویت ملی دارد.
- ۲- معارف و متون دینی نقش مهمی در بعد تاریخی هویت ملی دارد.
- ۳- معارف و متون دینی نقش مهمی در بعد سیاسی هویت ملی دارد.

^۱-Self-selection

^۲-Self-directed

۴- معارف و متون دینی نقش مهمی در بعد فرهنگی هویت ملی دارد.

روش تحقیق

روش تحقیق مجموعه ای از قواعد، ابزار و راه های معتبر و نظام یافته برای بررسی واقعیت ها، کشف مجهولات و دستیابی به راه حل مشکلات است. اینکه کدام روش برای یک مطالعه خاص بهترین روش است بستگی به شیوه تعریف مساله و تدوین فرضیه ها دارد. هدف از این منظر، ارائه توضیحاتی در خصوص روش تحقیق مورد استفاده در مطالعه حاضر می باشد و در خصوص ابزار و شیوه جمع آوری اطلاعات و روش های تجزیه و تحلیل فرضیه های تحقیق، بحث می گردد.

هدف از انتخاب روش تحقیق آن است که محقق مشخص نماید چه شیوه و روشی را اتخاذ نماید تا او را هر چه سریع تر، دقیق تر، آسان تر و ارزان تر در دستیابی به پاسخ های احتمالی کمک نماید.

پژوهش حاضر مطالعه ای توصیفی - همبستگی باشد چراکه روابط موجود بین متغیرها را نشان می دهد این پژوهش از منظر نحوه جمع آوری اطلاعات از نوع میدانی با ماهیت پیمایشی (زمینه یابی) است و از نظر هدف کاربردی می باشد. میدانی است به این جهت که با تنظیم پرسشنامه و مصاحبه از جامعه آماری اطلاعات کسب می شود و از آن جهت کاربردی است که در کلیه مراکز با استناد به نتایج تحقیق و تاکید بر عوامل اثر گذار، مورد استفاده قرار می گیرد و راه کارهای مناسب ارائه می دهد. توصیفی است به این دلیل که متغیرها دستکاری نشده و صرفاً به توصیف و تشریح آنچه وجود دارد پرداخته می شود. پیمایش و یا زمینه یابی یکی از انواع تحقیق توصیفی است و این مطالعه نوعی پژوهش زمینه یابی است چون جامعه را با انتخاب و مطالعه نمونه ای منتخب از آن جامعه برای کشف میزان و چگونگی توزیع و روابط متغیرها مورد بررسی قرار می دهد.

جامعه آماری

جامعه آماری عبارت است از همه ی اعضای واقعی و یا فرضی که علاقه مند هستیم یافته های پژوهش را به آن ها تعمیم دهیم. جامعه آماری این تحقیق شامل کلیه اساتید و دانشجویان رشته های مربوط به علوم تربیتی و روانشناسی کودکان در سطح شهرستان جهرم می باشد.

نمونه و روش نمونه گیری

در پژوهش های میدانی؛ برای بهینه سازی مصرف زمان و هزینه یکی از شیوه های نمونه گیری به کار گرفته می شود. شیوه نمونه گیری مورد استفاده در پژوهش روش نمونه گیری تصادفی ساده بوده است.

به عبارتی در هر گروه از معلمان در مقطع متوسطه متناسب با فراوانی اختصاص یافته به آن رده، به انتخاب نمونه به شیوه تصادفی ساده پرداخته شده است.

ابزارهای پژوهش

در مطالعه حاضر، برای گرد آوری اطلاعات از روش های کتابخانه ای و میدانی در کنار هم استفاده شده است:

الف - جمع آوری اطلاعات کتابخانه ای

شامل مطالعه و فیش برداری از کتب و مقالات مرتبط و بررسی گزارش ها، مستندات، روش های اجرایی و مدارک.

ب- روش میدانی

این روش شامل به کارگیری پرسشنامه ای با سوالات بسته بوده است. لذا پرسشنامه ای طراحی گردید و از اعضای حجم نمونه درخواست شد تا به سوالات پاسخ دهند. پس از اجرای پرسشنامه ها، داده های خام پژوهش، از پرسشنامه ها استخراج و در جدول اطلاعات کلی تنظیم گردید، سپس کلیه اطلاعات از طریق نسخه ۲۰ نرم افزار SPSS مورد تجزیه و تحلیل قرار گرفت.

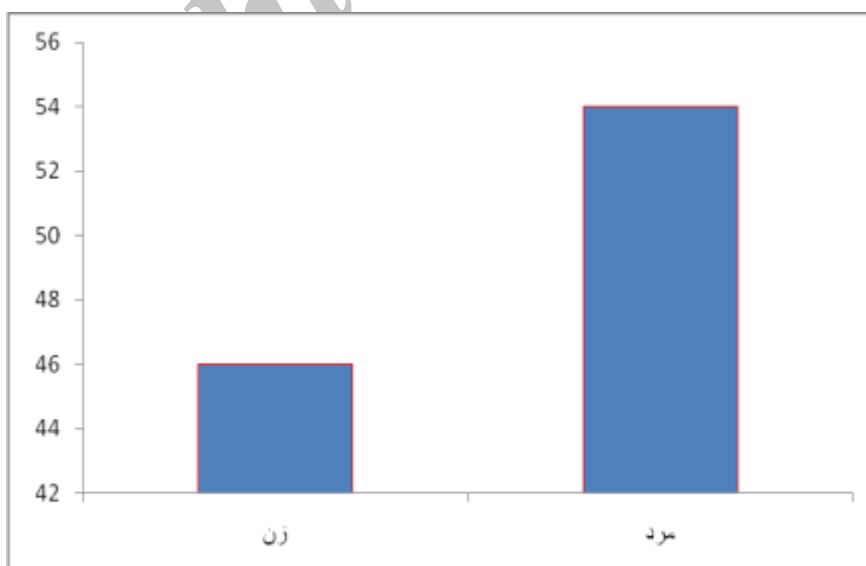
روش تجزیه و تحلیل داده ها

روش های آماری بعنوان وسیله ای برای تحلیل و تفسیر داده ها در همه علوم یکی از مبانی اساسی را تشکیل می دهند. این روش ها و فنون در واقع پایه دستوری برای استنباط و استقرار قابل تکرار و تأیید در پژوهش های علمی به شمار می رود. استفاده از روش های آماری به دو شیوه توصیفی و استنباطی انجام می گیرد. در روش آمار توصیفی پژوهشگر ابتدا داده های جمع آوری شده را با تهیه و تنظیم جدول توزیع فراوانی خلاصه می کند و سپس به کمک نمودار آنها را نمایش می دهد. کاربرد پرسشنامه با این فرض همراه است که اطلاعات جمع آوری شده از طریق پرسشنامه به صورت کمی و کیفی قابل سنجش و اندازه گیری است و پرسشنامه هایی که حاوی چند گزینه هستند را می توان بلافاصله بعد از جمع آوری داده بطور کمی محاسبه نمود. این پژوهش شامل دو بخش آمار توصیفی و آمار استنباطی است که در خصوص همه سؤالات پرسشنامه، علاوه بر استخراج فراوانی و درصد پاسخها و تهیه جداول فراوانی و درصد، از آمار استنباطی و تحلیل ضرایب همبستگی نیز برای بررسی فرضیات تحقیق استفاده شده است. در روش آمار استنباطی جهت تحلیل و تفسیر و تعمیم نتایج حاصله، محاسباتی صورت گرفته است در این پژوهش از نرم افزار SPSS نسخه ۲۰ جهت انجام تحلیل های آماری بهره گرفته می شود. بنا بر این در تحقیق حاضر به اهمیت مقوله هویت کودکان و نقش معارف در رشته روانشناسی و رابطه معنا دار آنها دست یافتیم.

یافته ها

جدول شماره ۱: توزیع فراوانی و درصدی شرکت کنندگان در پژوهش بر حسب جنسیت

جنس	فراوانی	فراوانی نسبی (درصد)
زن	۶۹	۴۶٪
مرد	۸۱	۵۴٪
مجموع	۱۵۰	۱۰۰

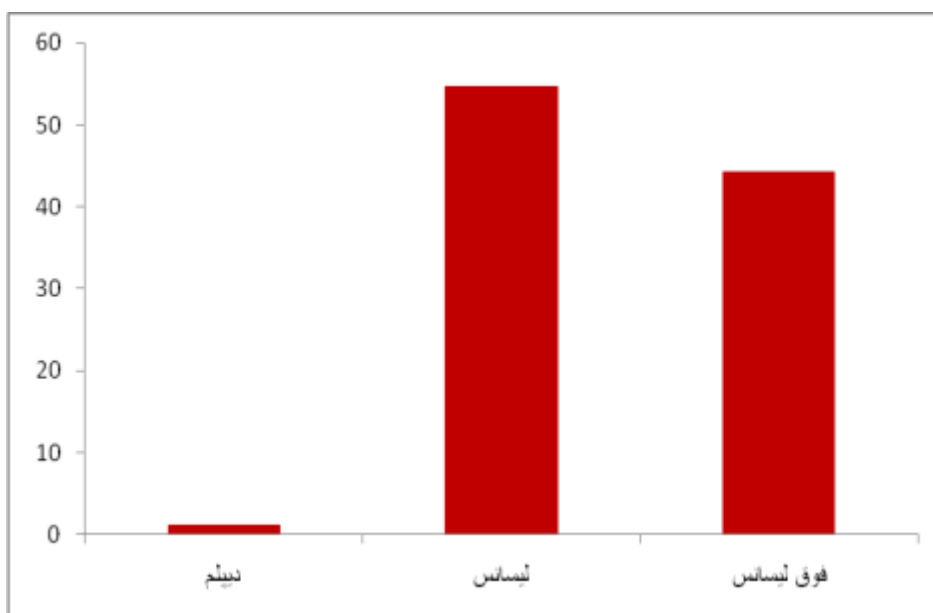

نمودار شماره ۱: درصد زن و مرد شرکت کننده در تحقیق

جدول شماره ۲: توزیع فراوانی و درصدی شرکت کنندگان در پژوهش بر حسب مدرک تحصیلی

مدرک تحصیلی	فراوانی	فراوانی نسبی (درصد)
دیپلم	۶	۱/۱
لیسانس	۶۵	۵۴/۷
فوق لیسانس	۷۹	۴۴/۲
جمع	۱۵۰	۱۰۰

نمودار شماره ۲: درصد تحصیلات افرادی که پرسش نامه را پاسخ داده اند.

جدول شماره ۳: رابطه بین نقش معارف و متون دینی در بعد اجتماعی هویت کودکان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	ت مقدار	درجه آزادی	سطح معناداری
معارف دینی	۲/۴۴	۱/۹۰۳	۴۵/۱۱	۱۴۹	/۰۰۰
بعد اجتماعی	۲/۷۰	۱/۳۶۳	۱۲۴/۳۱	۱۴۹	/۰۰۰

همانطور که ملاحظه می شود T بدست آمده با درجه آزادی و در سطح معناداری ۰/۰۰۰ معنادار می باشد. بدین صورت که می توان نتیجه گرفت مولفه معارف دینی در رابطه با بعد اجتماعی هویت کودکان معنادار می باشد.

جدول شماره ۴: رابطه بین معارف و متون دینی در بعد تاریخی هویت کودکان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنا داری
متون دینی	۳/۰۳	۱/۰۰	۵۰/۲۵	۱۴۹	/۰۰۰
بعد تاریخی	۲/۷۰	۱/۳۶۳	۱۲۴/۳۱	۱۴۹	/۰۰۰

همانطور که ملاحظه می شود T بدست آمده با درجه آزادی و در سطح معنا داری ۰/۰۰۰ معنا دار می باشد. بدین صورت که می توان نتیجه گرفت مولفه متون دینی در رابطه با بعد تاریخی هویت کودکان معنادار می باشد.

جدول شماره ۵: رابطه بین معارف و متون دینی در بعد سیاسی هویت کودکان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنا داری
معارف و متون دینی	۳/۲۱	۱/۲۸	۴۱/۷۸	۱۴۹	/۰۰۰
بعد سیاسی	۲/۷۰	۱/۳۶۳	۱۲۴/۳۱	۱۴۹	/۰۰۰

همانطور که ملاحظه می شود T بدست آمده با درجه آزادی و در سطح معنا داری ۰/۰۰۰ معنا دار می باشد. بدین صورت که می توان نتیجه گرفت مولفه متون دینی رابطه با بعد سیاسی هویت کودکان معنادار می باشد.

جدول شماره ۶: رابطه بین نقش متون و معارف دینی در هویت فرهنگی کودکان

متغیر	میانگین	انحراف معیار	مقدار t	درجه آزادی	سطح معنا داری
متون دینی	۳/۰۰	۰/۹۱	۵۴/۸۴	۱۴۹	/۰۰۰
هویت فرهنگی	۲/۷۰	۱/۳۶۳	۱۲۴/۳۱	۱۴۹	/۰۰۰

همانطور که ملاحظه می شود T بدست آمده ۵۴/۸۴ با درجه آزادی ۱۴۹ و در سطح معنا داری ۰/۰۰۰ معنا دار می باشد. بدین صورت که می توان نتیجه گرفت مولفه متون دینی و هویت فرهنگی معنادار می باشد.

فرمول ها و روابط ریاضی

نحوه محاسبه حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران حجم نمونه مورد نیاز را تعیین می نماید .

$$n = \frac{Z^2 \times p \times q \times N}{d^2 \times (N-1) + Z^2 \times p \times q} = \frac{1.96^2 \times 0.5 \times 0.5 \times 223}{0.05^2 \times 222 + 1.96^2 \times 0.5 \times 0.5} = 141.22 \cong 142$$

P = مقدار نسبت صفت موجود در جامعه است. اگر در اختیار نباشد می توان آن را 0.5 در نظر گرفت. در این حالت مقدار واریانس به حداکثر مقدار خود می رسد .
 q = درصد افرادی که فاقد آن صفت در جامعه هستند ($q=1-p$).
 d = مقدار اشتباه مجاز که برابر 0.05 می باشد .
 روانشناسی = مقدار آماره نرمال استاندارد و برابر 1.96 می باشد.
 N = حجم جامعه که برابر 223 نفر می باشد.

بر این اساس تعداد حجم نمونه آماری مورد نیاز در این تحقیق 142 نفر می باشد که برای اطمینان از برگشت پرسشنامه های قابل استفاده حدود 150 پرسشنامه توزیع نمودیم که از این بین حدود 147 پرسشنامه برگشت داده شد.

بحث و نتیجه گیری

امروزه، پیش از پیش آشکار است که کودکان از حقوق مختلفی برخوردارند: حق حیات، حق بهره مندی از سلامت جسمی و روانی، رفاه و تعلیم و تربیت از بنیادی ترین حقوق آنان است. کشورها و رهبران جهان در اسناد متعدد از جمله آغاز اعلامیه هزاره سازمان ملل متحد که دبیر کل وقت آن را سندی راهنما برای سده ای جدید وصف کرده است بر وظیفه خطیر خویش در پاسداری از حقوق کودکان این گونه اقرار آورده اند: به عنوان رهبران، نسبت به همه مردم جهان، به ویژه آسیب پذیر ترین آنان و به خصوص کودکان جهان که آینده به آن ها تعلق دارد، وظایفی داریم. بسیاری از تحقیقاتی که در موسسات آموزش عالی صورت گرفته است بیشتر در مورد نقش معارف و به صورت تئوری متمرکز است. اگر هر یک از راهبردهای اجرائی شده به طور کامل انجام نشود، شاید دیگر زمان آن رسیده باشد که به دنبال شناخت راهکارها و هم چنین احتمالات جدیدتری برای مشخص کردن مسائل پژوهشی مربوط باشیم. با وجود اینکه مطالعات کمی و کیفی متعددی در مورد هویت کودکان وجود دارد اما بیشتر پژوهش ها در این زمینه کمی بوده است و در آن ها به موضوعات فرآیند نقش معارف که به عنوان یک فاکتور اصلی در هویت کودکان مطرح می باشد توجه نشده است. با توجه به اثرات پژوهش علمی پیرامون مسائل هویت کودکان و نقش معارف لازم و ضروری بود تا در جهت روشن شدن چگونگی بررسی این موضوع پژوهش هایی انجام شود. نتایج تحقیقات این جانب با نتایج تحقیق بررسی رابطه هویت کودکان و نقش معارف (تکلوی، 1393 ؛ زارع و احمدی، 1396)، رابطه مستقیمی دارد در تحقیق و پژوهش بنده به این نتیجه رسیدم که نقش معارف و متون دینی با فاکتورهای مختلف هویت کودکان رابطه مستقیمی دارد و در تحقیقات محققان نامبرده نیز این مهم به اثبات رسیده است. در مقاله هویت کودکان و مسائل مرتبط (بابایی، یزدی و حسینیان، 1393)، به نقش معارف و متون دینی در هویت کودکان اشاره شده است ولی نتایج و تحلیل های آماری در این مورد به خصوص انجام نگرفته است. در مقایسه نتایج تحقیق تحلیل نقش معارف و رابطه با هویت کودکان (جعفری خلعتبری، تودار و ابوالفتحی، 1395)، نیز نتایج تحقیق با نتایج تحقیق حاضر رابطه مستقیم دارد.

پیشنهادات

نخست این که ما با توجه به عوامل بازدارنده اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و تاریخی در ارتباط با پژوهش و پژوهشگری و آگاهی از مشکلات اساسی و بنیادین خود نباید در برنامه های اصلاحی به صورت ساده انگارانه برخورد کنیم و یا دچار خوش باوری شویم. ضروری است که برنامه ریزی های آموزشی در جهت تربیت محقق در جامعه انجام شود. دوم اینکه پیشنهاد می شود در این رابطه تحقیقات گسترده تری در سطح دانشگاهی انجام گردد.

منابع

- آذری، حجت، ۱۳۹۵، بررسی مسئله هویت کودکان و پژوهش های مرتبط با آن، پایان نامه کارشناسی ارشد روانشناسی، تهران: دانشگاه آزاد اسلامی واحد رودهن.
- امیری، رضا، ۱۳۹۴، بررسی اثربخشی پژوهش پیرامون هویت کودکان. فصلنامه پژوهشی کشور، ۱(۴): ۴۸۹-۴۷۳.
- بابایی، مهدی، ۱۳۹۳، نگرش عمیق پیرامون نقش معارف و رابطه با هویت کودکان/ اندیشه های نوین آموزشی، ۷(۱): ۴۹-۶۴.
- باعدی، مریم. ۱۳۹۴، بررسی کارآمدی پژوهشی در رابطه با هویت کودکان، پایان نامه کارشناسی ارشد، تهران
- بیرامی، محمد، ۱۳۹۲، نگرش محقق گونه و بررسی و تحلیل هویت کودکان، ۲(۳): ۵۶ - ۳۸.
- بهرامی، علیرضا، ۱۳۹۵، تحلیل مسائل مربوط به هویت کودکان و نقش معارف/راک، ۱۵(۵): ۹-۱.
- تکلو، حسن، ۱۳۹۴، تأثیر آموزش های مربوط به مسائل هویت کودکان بر جامعه. مجله آموزش و یادگیری، ۱(۱): ۵۹-۴۴.
- جعفری، علیرضا؛ خلعتبری، جواد؛ تودار، سیدرسول و ابثلفتجی، هادی، ۱۳۹۳، بررسی تأثیر یافته های نو پیرامون هویت کودکان در آموزش، ۶(۱۸): ۱۶-۷.
- آذر، عادل، ۱۳۹۳، پژوهش و کاربرد آن در علوم مختلف، انتشارات سمت، تهران، چاپ سوم
- بازرگان، ع، ۱۳۷۶، روش های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، تهران
- حافظ-تیا، م، ر، ۱۳۹۲، مقدمه ای بر روش تحقیق، انتشارات سمت، تهران، چاپ هشتم
- خاکی، غ، ر، ۱۳۹۵، روش تحقیق با رویکردی به پژوهش، کانون فرهنگی انتشارات داریت، تهران، چاپ دوم
- دواس، دی، ای، ۱۳۹۳، پیمایش در تحقیقات اجتماعی، نائینی، ه، مترجم، تهران: نشر نی
- ساروخانی، ب، ۱۳۹۲، روشهای تحقیق در علوم اجتماعی، پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات اقتصادی، تهران، چاپ هشتم
- سرمد، زهره و دیگران، ۱۳۹۵، روش های تحقیق در علوم رفتاری، انتشارات آگاه، تهران، چاپ دوم
- مهرانگیز مهر، بررسی رابطه بین سبک های تفکر و ماهیت با روش های کنار آمدن در میان نوجوانان بیش‌دانشگاه مرودشت، ص ۴۴.